

neşrini ise Semîr Halîl gerçekleştirmiştir (*el-Meşrîk*, LXXI/2 [Beyrut 1997], s. 345-363). 14. *Maḳâle fi'l-âcâl*. Müellifin bir başka teolojik eseridir. Ebû İshak Mü'temellüddeve İbrâhîm b. Assâl adlı bir müellifin *Mecmû'ü usûlî'd-dîn ve mesmû'ü mahşûlî'l-yahîd* adıyla 1267-1268 yıllarında derlediği bir mecmuada "Fî keyfiyyeti'l-if'tikâd fi'l-a'mâl ve'l-âcâl 'alâ mezhebi'n-Naşrâniyye" başlığıyla yer alan risâlenin tahkikli neşri Semîr Halîl tarafından yapılmıştır (*a.g.e.*, LXV/1-2 [Beyrut 1991], s. 403-425).

B) Tercümeleri. 1. *Kitâbü Ta'bîri'r-rû'ya*. Aslı Efesli Artemidoros'a ait olan eser bir girişle birlikte Tevfîk Fehd tarafından yayımlanmıştır (*Artémidore d'Ephese, Le livre des songes, traduit du grec en arabe par Hunayn b. Ishâq*, Dimaşq 1964), diğer bir neşri Abdülmün'im el-Hifnî tarafından gerçekleştirilmiştir (Kahire 1411/1991). 2. *Kitâbü Câlînûs ilâ Tûsaran fi'n-nabz li'l-müte'allimîn*. Câlînûs'un Teuthras adlı bir kişiye ithaf ederek yazdığı eserin tercümesi olup Muhammed Selîm Sâlim tarafından yayımlanmıştır (Kahire 1985). 3. *Kitâbü Câlînûs fi'l-usṭukussât 'alâ re'yi Ebuḳrât*. Bu eseri de Muhammed Selîm Sâlim neşretmiştir (Kahire 1980). 4. *Fî Fırâḳi't-ṭib*. Aslı yine Câlînûs'a ait olan bu eser de Muhammed Selîm Sâlim tarafından yayımlanmıştır (Kahire 1978). 5. *Tefsîru Elemfîdûrus li-Kitâbi Aristotâlis fi'l-âsâri'l-ülviyye*. Aristo'nun *Meteorologica*'sının dört makalesine İskenderiyeli Olympiodros (VI. yüzyıl) tarafından yapılan şerhin tercümesidir. Grekçe aslı kayıp olan tercümeyi Abdurrahman Bedevî neşretmiştir (*Şûrûḥ 'alâ Aristu meḳûde fi'l-Yûnâniyye ve resâ'il uḫrâ* içinde, Beyrut 1971, s. 82-190). 6. *Maḳâle fi'z-zamân li'l-İskender el-Afrûdisî* (*a.g.e.*, s. 19-24). 7. *Cevâmî'u Kitâbi Timâvus fi'l-İlmi't-tabî'i li-Câlînûs*. Eflâtun'un *Timaios*'unun Câlînûs tarafından yapılan özetinin tercümesidir. İlk neşri P. Kraus tarafından yapılan eserin (London 1951) daha sıhhatli bir neşrini Abdurrahman Bedevî gerçekleştirmiştir (*Eflâtun fi'l-İslâm* içinde, Beyrut 1980, s. 85-119). Fahreddin Olguner eseri, bir yazma nüshasına (Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 2410, vr. 1^b-19^a) dayanarak Türkçe tercümesiyle birlikte tıpkıbasım olarak neşretmiştir (*Batu ve İslâm Dünyasında Eflâtun'un Timaios'u*, Konya 1990). 8. *Kıṣṣatü Selâmân ve ebsâl*. Hermânus b. Hirakl es-Sûfistikî adlı bir kralın sembolik hikâyesi olan ve Hermetik özellikler taşıyan metnin yazarı bilin-

memektedir. Eser, İbn Sînâ'nın *Tis'ü resâ'il fi'l-hikme ve't-tabî'iyyât*'ı içinde yayımlanmıştır (İstanbul 1298, s. 111-131). Henry Corbin, İbn Sînâ'ya ait *Selâmân ve ebsâl* adlı eseri tanıtırken Huneyn'e ait eserin adı geçen Hermetik versiyonuna da özetle aktarmış ve incelemiştir (*Avicenna and the Visionary Recital*, s. 208-223). Metnin Türkçe tercümesi Şerefettin Yalıtıkaya tarafından yapılmıştır (*İbn Sînâ, Şahsiyeti ve Eserleri Hakkında Tedkikler* içinde, İstanbul 1937).

Huneyn b. İshak'ın günümüze intikal eden diğer bazı eserleri de şunlardır: *Kitâbü'l-Ağziye, Âlâtü'l-ğidâ ve tedbîruhû ve emrû'd-devâ'l-müşhil, Kitâb fî evcâ'il-mi'fe, Risâle fi'd-dağdağa, Risâle fî tedbîri's-şihha fi'l-ma'âm ve'l-meşreb, Risâletü'n-nikâh, Kitâbü Cevâmî'i Câlînûs fî esrâri'n-nisâ', Kitâbü'l-Kerme, Maḳâle fi diki'n-nefes, Maḳâle fi's-şar', Maḳâle fi'l-âcâl, Kitâb fî tedbîri's-sevdâ'iyyîn, Mesâ'ilü Ebuḳrât fi'l-mevlûdîn li-şemâniyeti eş-hür* (Sezgin, III, 253-255; Huneyn b. İshak'ın eserleri hakkında ayrıntılı bibl. için bk. DSB, XV, 233-234, 242-249; kapsamlı bir bibl. için ayrıca bk. Ahmed ed-Düb-yân, I, 117-174).

BİBLİYOGRAFYA :

Huneyn b. İshak, *Risâletü Huneyn b. İshâk ilâ 'Alî b. Yaḫyâ fi zikri mâ türçime min kütübî Câlînûs bi'ilmihî ve ba'zî mâ lem yütercem* (nşr. Abdurrahman Bedevî, *Dirâsât ve nusûş fi'l-felsefe ve'l-ülûm 'inde'l-Arab* içinde), Beyrut 1981, s. 149-179; a.m.f., *Kitâbü'l-Aşr maḳâlât fi'l-âyn* (nşr. ve trc. M. Meyerhof), Kahire 1928, neşredenin girişi, s. V-XLVII; Mes'ûdî, *et-Tenbîh*, s. 112; İbn Cülcül, *Ṭabaḳâtü'l-eṭṭebbâ'* (nşr. Fuad Seyyid), Kahire 1955, s. 68-72; İbnü'n-Nedîm, *el-Fihrist* (Tecceddüd), s. 352-353; İbnü'l-Kiftî, *İḥbârü'l-ulemâ'* (Lippert), s. 171-177; İbn Ebû Usaybia, *'Uyûnü'l-enbâ'*, s. 257-274, 292; Sezgin, *GAS*, III, 247-256; VII, 261-267; Ullmann, *Die Medizin*, s. 205-207; H. Corbin, *Avicenna and the Visionary Recital* (trc. W. R. Trask), Dallas 1980, s. 208-223; G. C. Anawati - A. Zakî İskandar, "Hunayn Ibn Ishâq al-'İbâdî, Abû Zayd", *DSB*, XV, 230-249; Mâhir Abdülkâdir Muhammed, *Huneyn b. İshâk: el-aşrû'z-zehbi li't-terçüme*, Beyrut 1987, tür.yer.; Ahmed ed-Düb-yân, *Huneyn b. İshâk: dirâse târihiyye ve luğaviyye*, Riyad 1414/1993, I, 75-178; M. Meyerhof, "New Light on Hunain Ibn Ishâq and His Period", *ISIS*, VIII (1926), s. 685-724; Semîr Halîl, "Maḳâletü 'Fî'l-âcâl' li-Huneyn b. İshâk", *el-Meşrîk*, LXV/1-2, Beyrut 1991, s. 403-425; a.m.f., "Maḳâletü Huneyn b. İshâk fî keyfiyyeti idrâki ḫaḳîḳati'd-diyâne", *a.e.*, LXXI/2 (1997), s. 345-363; M. Cooperson, "The Purported Autobiography of Hunayn Ibn Ishâq", *Edebiyât: The Journal of Middle Eastern Literatures*, VII/2, Amsterdam 1997, s. 235-249; G. Strohmaier, "Hunayn b. Ishâq al-'İbâdî", *EP* (İng.), III, 578-581.

HASAN KATIPOĞLU - İLHAN KUTLUER

HUNEYS b. HUZÂFE

(خنیس بن حذافة)

Ebû Huzâfe (Ebü'l-Ahnes) Huneys b. Huzâfe b. Kays el-Kureşî es-Sehmî (ö. 3/624)

Sahâbî.

Kureş kabilesinin Sehm kolundandır. İsmi Hubeş veya Hısn şeklinde kaydedilmesi yanlıştır (İbn Hacer, I, 457; IV, 273). Tanınmış sahâbî Abdullah b. Huzâfe'nin kardeşi olan Huneys Resûlullah'ın Dârü-lerkam'a girmesinden önce müslüman oldu. İkinci Habeşistan hicretine katıldı; bir müddet sonra bazı muhacirler gibi o da Mekke'ye geri döndü ve Hz. Ömer'in kızı Hafsa ile evlendi.

Huneys b. Huzâfe Hafsa ile birlikte Medine'ye hicret etti; daha sonra Hz. Ömer Medine'ye hicret edince onu karşıladı. Ensar ile muhâcirler arasında yapılan kardeşlik anlaşmasında (muâhât*) Hz. Peygamber Huneys'i Ebû Abs ile kardeş ilân etti. Resûl-i Ekrem'in Hafsa ile Uhud Gazvesi'nden önce evlenmesi (İbn Sa'd, VIII, 83; Belâzürî, I, 422), Bedir Gazvesi'ne katılan Huneys'in Uhud Gazvesi'ne de katıldığı (İbn Abdülber, I, 438; İbnü'l-Esîr, II, 147; İbn Hacer, *el-İşâbe*, I, 456) şeklindeki bilgilerin doğru olmadığını göstermektedir. Bedir Gazvesi'nden dönerken yolda hastalanan Huneys b. Huzâfe 3. yılın Muharrem ayında (Temmuz 624) Medine'de vefat etti; cenaze namazını Resûlullah kıldırdı ve Bakî' Mezarlığı'nda Osman b. Maz'ûn'un yanına defnedildi.

BİBLİYOGRAFYA :

Wensinck, *el-Mu'cem*, VIII, 74; Buhârî, "Meğâzî", 12; İbn İshak, *es-Sîre*, s. 124, 157, 207, 240; Vâkıdî, *el-Megâzî*, I, 156; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 256, 328; II, 367-368, 476-477; İbn Sa'd, *et-Ṭabaḳât*, III, 392-393, 450; IV, 189; VIII, 81-83; İbn Habîb, *el-Muḫabber*, s. 54, 74, 83; Belâzürî, *Ensâb*, I, 214-215, 422; İbn Hazm, *Cevâmî'u's-sîre*, Beyrut 1403/1983, s. 49, 93; İbn Abdülber, *el-İstî'âb*, I, 437-438; IV, 268; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-gâbe*, II, 147; VII, 65; Zehebî, *Târîḫü'l-İslâm: es-Sîretü'n-nebeviyye*, s. 139; İbn Hacer, *el-İşâbe*, I, 456-457; IV, 273; Köksal, *İslâm Tarihi* (Medine), III, 38.

MEHMET AYKAÇ

HÜR

(bk. HÜRİ).